

Foaie de parcurs pentru desegregare și creșterea calității educaționale în unitățile de învățământ preuniversitar din România

Foaia de parcurs pentru desegregare și creșterea calității educaționale în unitățile de învățământ preuniversitar din România reprezintă documentul de politică publică care cuprinde obiectivele, măsurile strategice și calendarul activităților menite să prevină și să elimine orice formă de segregare școlară din sistemul de educație din România.

Pentru implementarea Foii de parcurs pentru desegregare școlară și creșterea calității educaționale în unitățile de învățământ preuniversitar din România, având în vedere complexitatea activităților, costurile asociate implementării și necesitatea unor abordări trans-sectoriale și integrate, intenționăm realizarea unor parteneriate între Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice, Ministerul Fondurilor Europene, Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, Ministerul Sănătății și Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice și organizațiile neguvernamentale.

România 2016 - stare de fapt

Fenomenele de segregare școlară au fost insuficient analizate, nu au făcut obiectul unor evaluări sistematice iar cadrul juridic în vigoare a fost prea puțin folosit pentru implementarea unor măsuri consecvente privind desegregarea școlară. Deși există câteva cercetări privind segregarea școlară a elevilor romi (unde amploarea estimată a fenomenelor de segregare școlară atinge cote alarmante), practic la nivelul sistemului de educație din România nu există date statistice privind alte forme de segregare școlară (segregarea școlară a copiilor cu dizabilități, segregarea școlară a elevilor pe criteriul statutului socio-economic al familiilor etc.). Ca atare, este necesară monitorizarea tuturor acestor forme de segregare școlară (despre care există indicii furnizate în diferite cercetări sau în cadrul inspecțiilor școlare) și elaborarea unor metodologii de monitorizare, prevenție și intervenție specifice fiecărui criteriu de segregare.

Datele de cercetare existente ne arată că:

- În 2007-2008 dintr-un grup de 90 de școli, în 67% din aceste școli erau prezente fenomene de segregare școlară¹;
- În 2015, un raport al Comisiei Europene semnală că „26% dintre elevii romi din România învață în clase separate etnic”²;

¹ UNICEF, Romani CRIS, 2008

² Education and Training Monitor – Romania 2015, European Commission, 2015

- În anul școlar 2015-2016 o monitorizare a segregării școlare a elevilor romi în Regiunea Nord-Est (la nivel de unitate de învățământ, la nivel de cladiri, la nivel de clase și la nivelul ultimelor două bănci) atrage atenția că în o școală din 5 se manifestă cel puțin una din cele patru forme de segregare școlară a elevilor romi³ (20,1%, respectiv 82 de unități de învățământ preuniversitar din cele 407 care au furnizat suficiente date pe baza cărora să poată fi analizate diferitele forme de segregare școlară a elevilor romi);
- O altă cercetare derulată în 2009-2010 în 100 de școli și grădinițe din 20 de județe, demonstrează o puternică corelație între școlile unde se manifestă fenomene de segregare școlară a elevilor romi și calitatea redusă a educației⁴;
- Alte cercetări în acest domeniu au evidențiat că mixarea elevilor (pe criteriul etnic, al statutului socio-economic al familiilor, al performanțelor școlare etc.) nu impiedică cu nimic asupra performanțelor școlare ale elevilor cu rezultate școlare bune, în schimb contribuie semnificativ la îmbunătățirea performanțelor școlare ale elevilor cu rezultate școlare mai slabe, la incluziunea educațională eficientă a elevilor din grupuri vulnerabile, la consolidarea unui ethosului școlar incluziv și la creșterea pe ansamblul unității școlare a performanțelor educaționale și a dezvoltării competențelor cognitive și noncognitive ale tuturor elevilor etc.

Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice propune următoarele obiective și măsuri strategice pentru prevenirea și eliminarea oricărei forme de segregare școlară din unitățile de învățământ preuniversitar (indiferent de criteriul de segregare: segregare pe criteriul etnic, segregare pe criteriul performanțelor școlare, a statutului socio-economic al familiilor, mediului de rezidență, dizabilitate, cerințe educaționale speciale):

- **Obiectivul 1 Completarea/ modificarea cadrului legislativ privind desegregarea școlară în România**
 - o **Măsura 1.1.** Modificarea *Ordinului 1540 / 19.07.2007 privind interzicerea segregării școlare a copiilor romi și aprobarea Metodologiei pentru prevenirea și eliminarea segregării școlare a copiilor romi ca act normativ cadru pentru interzicerea tuturor formelor de segregare școlară (prin includerea în definiția segregării școlare a celorlalte forme de segregare școlară - segregare pe criteriul performanțelor școlare, a statutului socio-economic al familiilor, mediului de rezidență, dizabilitate, cerințe educaționale speciale; prin completarea cadrului legal existent cu indicatori relevanți privind calitatea educației și cu sancțiuni specifice și relevante; prin elaborarea și adoptarea, ca anexe,*

³ Centrul de Advocacy și Drepturile Omului (CADO), 2016

⁴ UNICEF, Agenția de Dezvoltare Comunitară „Împreună”, 2010

a metodologiilor de monitorizare, prevenție și intervenție, specifice fiecărui criteriu de segregare școlară; etc.)

Termen de implementare: Modificarea Ordinului 1540 / 2007 – noiembrie 2016; elaborarea metodologiilor specifice fiecărei forme de segregare școlară –mai 2017

- **Măsura 1.2.** Analizarea și modificarea *Ordinului 5555/2011 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea centrelor județene / al municipiului București de resurse și asistență educațională* în privința normării consilierului școlar (astfel încât să se asigure o intervenție eficientă și eficace a consilierului școlar).

Termen de implementare: noiembrie 2016

- **Măsura 1.3.** Constituirea unui Grup de Lucru pentru analizarea și modificarea Ordinilor:
 - *6552/13.12.2011 pentru aprobarea Metodologiei privind evaluarea, asistența psihoeducațională, orientarea școlară și orientarea profesională a copiilor, a elevilor și a tinerilor cu cerințe educaționale speciale*
 - *5574/7.10.2011 pentru aprobarea Metodologiei privind organizarea serviciilor de sprijin educațional pentru copiii, elevii și tinerii cu cerințe educaționale speciale integrați în învățământul de masă*
 - *5573/7.10.2011 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a învățământului special și special integrat*
 - *5557/2015 pentru aprobarea Metodologiei și a criteriilor privind acordarea gradației de merit personalului didactic din învățământul preuniversitar de stat, sesiunea 2016*
 - *HG 136/2016 privind valoarea costului standard per elev (introducerea unui indice de corecție pentru standardul de cost calculat per elev în funcție de numărul elevilor cu CES/dizabilitate)*

Grupul de Lucru va fi constituit din psihopedagogi, cadre didactice, reprezentanți ai autorităților locale, ai ONG-urilor (inclusiv ai ONG-urilor române), ARACIP, ISE, etc. și va avea ca priorități tematice: evaluarea copiilor în vederea orientării școlare, orientarea școlară a copiilor cu dizabilități către școlile de masă sau către rețeaua școlilor pilot incluzive, introducerea conceptului de mediu minim restrictiv în educație, posibilitatea elevilor cu CES/dizabilitate de a urma simultan cursuri/ore în mai multe tipuri de unități de educație în funcție de particularitățile sale, elaborarea algoritmului de reducere

a numărului de copii în clasele unde există elevi cu dizabilități, analizarea motivelor care au dus la suprareprezentarea copiilor romi în școlile speciale, etc.

Grupul de Lucru se va focaliza și pe elaborarea unui set de instrucțiuni privind modalitatea de tranziție graduală a elevilor din școlile speciale către școlile de masă (sau școli pilot incluzive), reorganizarea școlilor speciale pentru a crește ponderea numărului de ore și specialiști în reabilitare și terapii compensatorii, reglementarea funcțiilor de manager educațional de caz care elaborează planul individualizat de educație și urmărește evoluția copilului, înființarea unei comisii de facilitare a tranziției elevilor cu dizabilități către învățământul post-liceal/universitar/piața muncii etc.

Termen de implementare: noiembrie 2016

- **Obiectivul 2 Creșterea calității serviciilor educaționale în unitățile de învățământ preuniversitar din România**

- **Măsura 2.1.** Realizarea, în baza unei cercetări bazate pe colectarea de date din toate unitățile de învățământ preuniversitar din România, a unei hărți a segregării educaționale – *Harta segregării școlare din România* (datele colectate vor fi dezagregate pe vârstă, gen, etnie, mediu de rezidență, statut socio-economic al familiei, dizabilitate, performanță școlară);

Termen de implementare: august 2017

- **Măsura 2.2.** Realizarea și implementarea unui plan strategic național privind desegregarea școlară (care va cuprinde măsuri pentru prevenirea și combaterea tuturor formelor de segregare școlară), pe baza cercetării desfășurate de MENCS în toate unitățile de învățământ preuniversitar din România.

Termen de implementare: realizarea planului strategic - septembrie 2017; implementarea planului strategic – septembrie 2017 -

- **Obiectivul 3 Formarea resurselor umane din unitățile de învățământ preuniversitar segregate identificate la nivel național**

- **Măsura 3.1.** Includerea în planul strategic național a unei componente sectoriale privind formarea resurselor umane din sistemul de educație;

Termen de implementare: septembrie 2017

- **Măsura 3.2.** Selectarea personalului didactic și didactic auxiliar din unitățile de învățământ preuniversitar cuprinse în *Harta segregării școlare din România* care vor participa la programe de formare;

Termen de implementare: septembrie 2017 / anual

- **Măsura 3.3.** Formarea cadrelor didactice și a managerilor din unitățile de învățământ preuniversitar (cu prioritate a celor cuprinse în *Harta segregării școlare din România*) în domeniile: managementului școlar, calității educației, educației incluzive și nediscriminare, interculturalității și atragerii și gestionării de fonduri (FSE, ERASMUS+, Fond ONG, etc.);

Termen de implementare: octombrie 2017 -

- **Măsura 3.4.** Elaborarea unui program de schimb de experiență între unitățile de învățământ preuniversitar cuprinse în *Harta segregării școlare din România* și unitățile de învățământ preuniversitar-model de bune practici.

Termen de implementare: septembrie 2017 -

- **Obiectivul 4 Dezvoltarea unui sistem de stimulare a resurselor umane din unitățile de învățământ preuniversitar segregate**

- **Măsura 4.1.** Identificarea și implementarea unui pachet de măsuri pentru stimularea și atragerea resursei umane de calitate în unitățile de învățământ preuniversitar segregate prin oferirea de facilități și alte stimulente.

Termen de implementare: identificarea pachetului de măsuri – iunie 2017; implementarea pachetului de măsuri septembrie 2017 -

- **Obiectivul 5 Dezvoltarea unor măsuri complementare de prevenire și combatere a discriminării sau segregării școlare în unitățile de învățământ din România.**

- **Măsura 5.1.** Revizuirea și punerea în practică a *Ordinului Ministrului Educației 1529/18.07.2007 privind dezvoltarea diversității în*

curriculumul național și introducerea elementelor istorice, lingvistice și cultural-identitare ale comunității locale în activitatea didactică a școlii;

Termen de implementare: decembrie 2016 -

- **Măsura 5.2.** Analizarea și modificarea corespunzătoare a curriculumului prin introducerea elementelor istorice, lingvistice și cultural-identitare ale minorităților;

Termen de implementare: august 2017

- **Măsura 5.3** Dezvoltarea unor programe de formare interculturală inițială, la nivelul universităților, și continuă, prin oferta Casei Corpului Didactic, a cadrelor didactice și a personalului didactic auxiliar în vederea înțelegerii elementelor istorice, lingvistice și cultural-identitare ale minorităților și pentru prevenirea discriminării;

Termen de implementare: august 2017 -

- **Măsura 5.4.** Promovarea stimei de sine și a educației incluzive prin activități centrate pe nevoile elevului:
 - dezvoltarea unor programe de promovare a stimei de sine și a educației incluzive;
 - redactarea de materiale dedicate promovării stimei de sine și educației incluzive în rândul elevilor.

Termen de implementare: decembrie 2016 -

- **Măsura 5.5.** Proiectarea și implementarea unui program național multianual pentru prevenirea discriminării, rasismului, antisemitismului, antițigănistului, homofobiei și a violenței și bullying-ului în unitățile de învățământ din România.

Termen de implementare: februarie 2017 -

- **Măsura 5.6.** Dezvoltarea parteneriatului școală-părinți în unitățile de învățământ preuniversitar identificate ca fiind segregate prin realizarea:
 - a) proiectarea și derularea de cursuri de educație parentală dedicate părinților ai căror copii sunt elevi în unitățile de învățământ preuniversitar segregate;
 - b) stabilirea unui proces de consiliere cu elevii care au fost victime ale segregării școlare;
 - c) elaborarea unui proces de dezvoltare a unui parteneriat între școală și părinți în unitățile de

învățământ preuniversitar incluse în *Harta segregării școlare din România*

Termen de implementare: martie 2017 -

- **Obiectivul 6 Creșterea calității serviciilor educaționale în sensul relevanței etnice a acestora prin pozitivarea imaginii de sine etnice a copiilor romi**

- **Măsura 6.1.** Identificarea, după criterii referitoare la calitatea serviciilor educaționale oferite, a acelor școli-model cu predare în limba romani.

Termen de implementare: martie 2017 -

- **Măsura 6.2.** Desfășurarea de programe educaționale de suport (școală după școală, mentorat cultural, sprijin educațional intensiv, educație parentală, acordarea de burse de studiu și de excelență etc.) în școlile-model cu predare în limba romani.

Termen de implementare: ianuarie 2017 -

- **Măsura 6.3.** Campanii de promovare a școlilor-model cu predare în limba romani.

Termen de implementare: martie 2017 -

- **Măsura 6.4.** Înființarea unui liceu-model bilingv (cu predare în limbile română și romani) și cu specializare pe limba, istoria și cultura romani.

Termen de implementare: august 2017 -

- **Obiectivul 7 Monitorizarea și evaluarea permanentă a măsurilor cuprinse în această Foaiă de parcurs**

- **Măsura 7.1.** Constituirea, sub coordonarea Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice, a unei Comisii de desegregare și incluziune educațională alcătuită din specialiști din Ministerul Educației, mediul academic, organizații neguvernamentale și alte instituții relevante.

Termen de implementare: decembrie 2016

- **Măsura 7.2.** Realizarea unui raport anual privind segregarea și calitatea serviciilor educaționale din România;

Termen de implementare: august 2017 -

- **Măsura 7.3.** Modificarea standardelor de acordare a autorizării, acreditării și evaluării periodice a unităților de învățământ preuniversitar și din perspectiva prevenirii și combaterii segregării școlare

Termen de implementare: noiembrie 2016

DRAFT